

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 100 Lei. — Șase luni 50 Lei. — Trei luni 25 Lei. — Pentru străinătate un an 180 Lei.

Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiilor: un șir petii 2 lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit

Abonamentele și inserțiile

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Starea actuală a bisericii rusești ortodoxe

Ziarele anunță că tribunalul din Petrograd a condamnat la moarte pe mitropolitul Beniamin și l-a executat. Alți credincioși de ai mitropolitului au avut aceeași soartă.

Nu va strica să redăm, din prilejul acesta, fapte și idei din cartea dlui *Alfons Paquet*, care a călătorit în Rusia prin 1918 și a tipărit mai apoi o carte de mare preț pentru sociologie: «*In Rusia comunistă*». Se va vedea, din cele redate, nebușia de care este cuprinsă lumea comunistă, se va înțelege cât de departe pot duce nește lozinci nenorocite, când nu este teamă de Dumnezeu, când numai puma și coatele domnesc.

I.

Capitolul special, intitulat: «Soarta bisericii rusești», constată la început că ruptura definitivă între biserică și stat este fapt împlinit. În 1918, când seria paginile respective, avea impresia că e mai mult o «stare de război» între biserică și stat.

În Moscova se ținea de săptămâni în sala cea mare eparhială, cu pereți aurii și cu icoane sfinte gigantice, conciliul bisericesc pan-rus, sub rezidența bătrânului «venerabil» Tyhon și a mitropolitului Atanasie din Nijni-Novgorod. În August (1918) a debătut conciliul două probleme capitale, în legătură amândouă cu problemele actuale: 1. unificarea bisericilor și 2. legăturile viitoare ale diferitelor căpetenii din bisericile ortodoxe din fosta Rusie cu primatul patriarhului din Moscova.

În privința unificării nu s'a ajuns la ceva concret, ci numai la câteva teze redactate în termeni vagi. Biserica anglicană și anumite cercuri franceze au ținut o unificare în anii dinții ai războiului. Cabinetul din Londra ar fi văzut cu ochi buni o cooperare — și bisericească — ca arhiepiscopul de Canterbury să fie pe aceeași treaptă ierarhică cu patriarhul din Moscova și cu cel ecumenic din Constantinopol. Înfrățirea aceasta și-ar fi avut efectul mai târziu în Alexandria, Ierusalim și în Balcani. Toate combinațiile acestea au căzut acum.

Problema a doua a fost rezolvată mai bine, în urma ținutei mitropolitului din Kiev. Relația cu biserică ucraineană, care își are administrația independentă, dar pe episcopi și-i lasă sfințiți de patriarhul din Moscova și ale căror concilii

sânt întărite de patriarhul din Moscova, va fi luată de model și pentru celelalte ținuturi, cari și-au câștigat independența. Numai patriarhul Grusin nu a răspuns chemării din Moscova. Într'aceea a fost omorât. Patriarhul din Moscova este încă și astăzi căpetenia tuturor organizațiilor bisericești ale fostei Rusii, dela Vilna până la Vladivostok, dela Arhangelsc până la Tiflis.

Mai rar a deșteptat un concil rusesc atâtea așteptări ca cel din Moscova, 1918. A fost primul concil, după 200 de ani, condus în biserică rusească de un păstor suprem bisericesc. În sânul celor ce au luat parte s'au observat două curente, amândouă potrivnice sovietelor. Un curent cere o pășire energică, pentru ca să se lase condusă politica statului de biserică; celalalt propagă abținerea dela treburile statului, dar deșteptarea inimilor poporului.

Trupele sovietice au început să curețe pe participanții la conciliu (200 de reprezentanți ai clerului înalt și de jos și laici), încât n'au mai rămas decât vreo câteva duzine, după ce i-au alungat și din celulele mănăstirii Strasnoik. Frecările între preoți și laici au contribuit mai apoi ca nici chiar o seamă de probleme mai mărunte, urgente, să nu poată fi rezolvite. (ca d. e. problema liturghiei. În lipsa făinii de grâu nu s'a put t coace pâinea sfințită și nici să se țină liturghie. Conciliul n'a avut îndrăzneala să declare că se poate folosi și făină neagră la liturghie).

A mai venit și acuza că superiorii bisericii din Moscova lucră mână în mână cu consulul englez Lockhart împotriva sovietelor. Chiar patriarhul din Moscova era învinovățit de conivență. Panica în conciliu a fost mare. În Nijni Novgorod au împușcat pe un arhimandrit, care luase parte cu 40 ofițeri la un complot contra bolșevicilor. În Smolensk a fost împușcat episcopul Macarie și secretarul consisto- rului. Arhiepiscopul Barnabas, intimidat de bolșevici, le-a oferit serviciile, alinându-se cu arhiepiscopul excomunicat Vladimir, ca să fondeze o biserică ortodoxă pe baze comuniste. «Istvestia», organul oficial al bolșevicilor, jubila.

Postul de procurator al Sf. sinod a fost desființat de soviete. Afacerile bisericești sânt dependente acum de comisarul poporului pus peste afacerile școlare și culturale, Lunacearski. La discuțiile publice ținute (în 1918) în Moscova, cu tema «Creștinism și socialism», a declarat Lunacearski pe față că lupta se dă nu numai împotriva preoților, cari și-ar fi trăit traiul, ci și împotriva adevăraților

credincioși. «Deoarece în timpurile noastre», redă Paquet ideile comisarului «nu este nevoie de scutul umilinței, ci de sabie. Guvernul de acum provoacă la revoltă. Chiar Hristos ar fi acum pe partea bolșevicilor (!) El berarea, săracilor care n'a reușit în ludeea aservită, o să se înfăptuiască acum. Lozinca unui regim, care și-a propus să ducă în îndeplinire programul acesta revoluționar, nu poate fi nici smerenia creștină, nici învățătura lui Tolstoi, care propagă să nu rezisti».

Frește, lozinca aceasta a sovietelor este în contrazicere cu ceea ce propageră la început: neagresiunea. Totodată este apelul de luptă împotriva bisericii. Începutul l-au făcut bolșevicii expropriind bisericile, alungând pe călugări și pe preoți de pe moșiile mănăstirești și bisericești, și persecutând pe cei ce se opuneau sau aveau legături cu contrarevoluționarii.

Incoronarea Suveranilor

Solemnitatea dela Alba-Iulia și serbările din capitală

După cum am anunțat la timp, încoronarea Suveranilor se va face în zilele de 15, 16 și 17 Octomvrie n. 1922

În ziua de 15 Octomvrie 1922 MM. LL. Regele și Regina, împreună cu familia Regală și capetele încoronate, principii și reprezentanții statelor străine, vor sosi la Alba Iulia.

Suveranii și suita vor fi primiți de membrii guvernului, misiunile străine, toștii primi-miniștri, președinții corpurilor legiuitoare cu soțiile, și de reprezentanții autorităților. O companie de onoare, cu muzică și drapel va da onorurile militare.

La ora 10 a. m. oficialitățile și invitații vor pleca spre catedrala din Alba Iulia spre a primi, acolo, pe Suverani.

Cortegiul regal va porni peste 10 minute din gara Alba Iulia, spre catedrală.

La catedrală vor ieși, întru întâmpinarea Suveranilor, misiunile străine, principii, membrii guvernului și ceilalți invitați — în număr de 300 cât pot încăpea în biserică. — Va urma serviciul divin, care va fi oficiat de I. P. S. Sa Mitropolitul Primat, Miron, înconjurat de toți înalții preoți ai țării: Mitropoliți și Episcopi.

După încoronare, care se face în interiorul catedralei, M. S. Regele va ieși din biserică sub un baldahin (la 40 m. de catedrală sub clopotniță) și se va prezenta poporului îmbrăcat în mantie regală, cu coroana Regală pe cap și cu toate insignele regale.

M. S. Regele va citi, de pe estrada de sub baldahin, proclamația către popor, pe care apoi heraldii o vor reciti în cele patru puncte cardinale ale orașului Alba Iulia.

După citirea proclamației M. S. Regele se va întoarce în catedrală, spre a depune insignele regale și, apoi, va merge în apartamentele construite lângă biserică, unde va sta atât cât va fi nevoie pentru ca invitații să treacă în «Sala Unirii», unde MM. LL. Regele și Regina vor face cerc.

După ce MM. LL. se vor întreține cu cei prezenți, se va trece în sala de banchet, unde vor lua masa invitații cari au asistat la serviciul divin din catedrală.

La această masă vor lua parte și președinții și vice președinții Corpurilor Legiuitoare. Cei-lalți parlamentari vor lua masa în oraș.

La ora 2 și jumătate d. a. va începe revista armatei și defilarea, care ține până la ora 5 d. a.

MM. LL. Regele și Regina, principii, suita, membrii guvernului și misiunile străine, vor pleca în seara zilei de 15 Octombrie, spre București și vor sosi, în gara Mogoșoaia, în dimineața de 16 Octombrie.

Din gara Mogoșoaia se va forma cortegiul încoronării pentru intrarea triumfală în capitală, în ordinea următoare:

Drapelele tuturor regimentelor; M. L. Regele călare, înconjurat de A. S. R. Principele Moștenitor Carol, Principele Nicolae, capetele încoronate, cari vor asista la serbările încoronării, misiunile străine, corpul diplomatic, ofițerii superiori și suita Regelui.

M. S. Regina și Principesele în trăsuri de gală și celelalte principese în trăsuri «a la Daumont».

Cortegiul va fi încheiat de Regimentul de Escortă și se va îndrepta spre Mitropolie, unde se va oficia un nou serviciu divin.

După slujba religioasă dela Mitropolie MM. LL. Regele și Regina vor merge la statua lui Mihai Viteazul, împreună cu suita, unde vor primi defilarea cortegiului istoric și etnografic.

Defilarea va dura până la ora 2 d. a. În după amiaza aceleiași zile se va da prânz de gală la Palat, în timp ce muzicile militare și corurile vor cânta pe toate piețele publice ale capitalei. Seara retragere cu torțe și lumnății.

Ziua a treia a serbărilor încoronării este rezervată reprezentațiilor de gală și populare.

Suveranii vor primi, la Arenele Romane omagiile celor 10.000 primari din întregul cuprins al României întregite. Societățile corale vor da concerte; muzicile militare vor cânta în Parcul Carol.

La ora 12 va începe ospățul primarilor care se va face tot în parcul Carol, unde toate aleele principale — acoperite cu scânduri — vor fi ocupate cu mesele.

Va urma o recepție la Palatul regal, reprezentații teatrale și concerte simfonice.

Bursele

Se știe că, la împărțirea ajutoarelor pentru studii în țară sau în străinătate, e foarte greu a păstra cumpăna dreptății.

Atâția prieteni, atâția cunoscuți, cer intervenții, sprijin, — documentele de pauperitate încă sânt atât de relative, încât pe baza lor de multe ori se fac mari nemulțumiri.

Asăzi mai cu seamă, toată lumea cere bursă. Nimeni nu se întreabă că oare statul sau

fundatiunile pot satisface tuturor cererilor. Cunoscuții, prietenii, sânt asaltați și rugați să intervie. Rudenia, politica, neamul, confesiunea, toate pietrele se mișcă, numai și numai să se capete bursa.

Eu fac o propunere, care dacă se va aplica, va înțerca multe cereri pentru burse: Să se pretindă tuturor celor cari cer burse ori dela stat, ori dela fundațiuni, o declarațiune în sensul căreia cei cari vor primi burse, se obligă ca în termen de 10 ani, dela ocuparea unei funcțiuni salariate, să restituie statului ori fundațiunii, în 10 rate, întreg capitalul — fără interese — pe care l-a primit ca bursier. În caz că n'ar face aceasta de bunăvoie, statul sau fundațiunea să fie îndreptățit a se rebonifica, reținându-i pe calea autorității chemate din salariul său în 10 rate capitalul dat ca bursă.

În forma aceasta cred că vor cere burse numai ceice într'adevăr au trebuință de ele, deci vor fi ajutați cu adevărat cei lipsiți, — ear statul și fundațiunile, restituindu-li-se capitalurile, vor fi cu atât mai puternice a ajuta pe alții.

Pr. Pavel Borzea.

În amintirea lui Avram Iancu

În colecția legilor administrative ungare a lui Alex. Dárday (în vigoare și azi în România-Mare), se găsește în vol. III. art. XL. 1879 Nr. 462 din 1895 Martie 15, serbătorita zi a maghiarilor, ordinul ministrului ungar de interne, care spune: «Se interzice colectarea de sume de bani pentru ridicarea unui monument lui Avram Iancu». În acel ordin ministrul ungar ordona în baza § 1 din art. XL. 1879, «că oricine care ar contribui prin orice măsură în interesul monumentului proiectat lui Avram Iancu, sau va face donațiuni și colecte, comite infracțiune și urmează a fi pedepsit cu 15 zile închisoare și 100 florini amendă».

Ordonanța aceasta a fost executată și aplicată cu rigoare întocmai față de români. În urma acestei ordonanțe mulți tineri români patrioți au fost amendați, închiși și izgoșiți dela școlile ungurești, ear sumele colectate s'au confiscat și banii s'au folosit în scopul culturii și politice maghiare.

Am amintit cele de mai sus, pentru că măsurile acestea să servească de indemn publicului nostru și să contribuie cu atât mai vărtos și cu tragerile de inimă la ridicarea monumentului lui Avram Iancu în Cluj, orașul în care ni s'au făcut atâtea nedreptăți și unde ne-au prigonit deatâtea ori stăpânitorii noștri de odinioară, — în același timp să contribuie la ridicarea unui muzeu ce se proiectează a se ridica în Vidra, unde să se păstreze lucrurile istorice de pe timpul lui Iancu în legătură cu mișcarea națională din anii revoluției.

Când ungiurii dela noi vin cu pretențiuni exagerate, nutrind sentimente ostile statului nostru și încearcă atentate politice atât de grozave, e bine să ne reamintim de multele noastre suferințe îndurate pe nedrept; trebuie să ne gândim la martirii noștri, la legile și ordonan-

țele foștilor guvernanți, precum trebuie să ne preocupe și planurile criminale ce le nutresc în prezent.

Mărinimia noastră de până acuma este folosită de maghiari în contra noastră. Aceasta mărinimie a românilor a permis unguirilor serbătoriri la monumentele ce le au în țara noastră, precum și organizarea în societăți culturale și politice — deși pe vremuri noi nu ne am bucurat nici pe departe de acest drept și am fost persecutați în fel și chip.

Toate acestea ni le înoște în amintire moartea lui Avram Iancu, întâmplată acum 50 de ani.

Duhul lui va dojeni pe acei puțini fii ai neamului, cari și azi mai vorbesc, în ceasurile de nemulțumire, că «bine» era sub stăpânirea foștilor asupritori... sub acei oameni, cari și de acolo unde se află acum, caută căi și mijloace să învrăjbească neamul și țara noastră.

În amintirea lui Iancu, în amintirea visului pentru care a luptat, a suferit și a murit, trebuie ca vrajba dintre frați să înceteze, și frație adevărată să stăpânească inimile, și astăzi, și de aici încolo.

Eugeniu Munteanu

Din Zarand

— Comemorarea lui Avram Iancu la Tebea în 1/14 Septemvrie 1922 —

În conformitate cu măsurile luate de I. P. S. Sa arhiepiscopul și mitropolitul nostru Nicolae, și de Asociațiunea din Sibiu, s'a organizat la Tebea, cu ocazia împlinirii alor 50 ani dela moartea eroului național Avram Iancu, la mormântul său, un festival vrednic de amintirea marelui dispărut.

La întocmirea acestei festivități am fost sprijiniți de către administrația județeană, precum și de întreg publicul românesc din Zarand.

Mormântul dela Tebea era îngrijit și curățit și acoperit cu cununi de flori naționale din partea Tebenilor. O frumoasă și mare cunună s'a pus de către delegații Asociațiunii, iar alta de reuniunea femeilor române din Brad.

Reprezentanții autorităților civile, ai preturii și judecătorii de ocol din Baia de Criș, cu întreg personalul în frunte cu șefii lor, însoțiți de români din Baia de Criș, la ora 9 sosesc în cimitirul din Tebea. La ora 9 și 10 sosește trenul special de către Brad, cu oaspeți din jurul Bradului, în frunte cu preoții, autoritățile din Brad, cu șefii și Reuniunea femeilor române, delegații muncitorimii cu stindardul lor, și numeroși oaspeți din departare, cu dnii Vasile Goldiș, Dr. Teodor Pop din Arad ș. a.

La ora 9 și 15 minute începe serviciul divin în biserica din Tebea. — Liturgia e servită de 5 preoți, răspunsurile liturgice le-au dat cântăreții aleși. La ecumenia pentru cei reposați se amintește eroul Avram Iancu. După servirea Sf. Liturgii, începe serviciul parastasului care din cauza timpului ploios se face în biserică, până la momentul ridicării parastasului când delega-

FOIȘOARA

O propunere

Înaintată „Asociațiunii“ în ziua de 15 Iulie 1922 la ședința plenară a secțiilor științifice-literare.

de Horia Petra-Petrescu
(Urmare)

Ce minunăție ar fi o astfel de broșură tipărită și în limba germană, pentru compatrioții noștri sași, ca să aibă și dânsii ce să discute în «Nachbarschaft» urile lor, când se întrunesc — citate din Conrad de Hötendorf, din Czernin, din Karl Fr. Nowak, din Foerster, din Gerh. Hauptman și mulți alții cari clarifică acum, după război, opinia publică asupra greșelilor capitale, a stărilor din fosta Germanie și fosta Austro Ungarie.

Pe lângă broșurile acestea răspândite la țară și prin orașele noastre, cum am mai putea să purtăm lupta de clarificare a opiniilor publice străine? De ce n'am adopta sistemul american și englezesc de a transplanta cu ajutorul placardelor în opinia noastră publică unele adevăruri? În loc de placarde incendiare să se răspândească placarde în zeci de mii de exem-

plare, executate ireproșabil, firește, de desenații de seamă, ca acestea: o ceață de excursioniști, legați deolaltă cu o frânghie, în creierii munților, în fața unei prăpăstii adânci. Dacă face unul un pas greșit se prăbușesc cu toții în abis. Excursioniștii să se recunoască pe dată: unul e englez, altul francez, altul german, altul român și așa mai departe. Din legendă și din ilustrație să priceapă spectatorul marele adevăr al interdependenței între popoare. Ideea excursioniștilor este a bărbatului politic Beneș — dar cine ne oarește să nu o aplicăm și noi, nu numai la popoare și țări, ci și la clasele sociale dintr'acelaș neam? Un țaran, un muncitor de fabrică, un orașan — iarăși, ca excursioniștii de mai sus, ca adevărul interdependenței să poată fi primit de țaranul nostru. — Sau să ne închipuim o placardă înfășurând o locomotivă, purtată nebunește de un mașinist stângaci, care abea atunci experimentează cu șuruburile. (Ideea este a lui Kautsky.) O ilustrație a stărilor din Rusia actuală, când oameni neexperți experimentează pe spinarea statului. Adevărul acesta (sutor ne ultra crepidam) și multe altele ar putea fi transplantate astfel în masele poporului nostru, ca să germineze, ca să fie stimulente pentru acțiune. Să nu fie o astfel de propagandă tot atât de utilă, ca răspândirea evangheliilor din partea «Societății britanice» și să nu ne îngrijim ca să lucreze o astfel de so-

cietate cu ale noastre în direcția aceasta, mână'n mână?

Un efect tot atât de mare ar avea pentru cimentarea unei opinii publice a colaborării — dacă ne-am îngriji ca, în loc de placarde, să desvelim în unele din orașele noastre ardelenice, în Sibiu, Cluj, Brașov, Mediaș, Târgul Mureșului, Timișoara, etc. nește plăci comemorative. În Veneția se arată publicului o placă comemorativă pe care sânt gravate cuvintele — jurământ ale italienilor, cari promit solemn ură vecinică habsburgilor. Să nu fie cu cale ca, în zilele noastre, să desvelim plăci comemorative, în loc de monumente costisitoare, a căror parare vor trebui să se folosească pentru bieții orfani de război și pentru răspândirea culturii — plăci comemorative, în care să cetim declarații foarte semnificative, de ale unor corifei naționali germani sași și maghiari, declarații neluate în seamă de un regim miop? Să ascultăm vreodată de astfel de declarații, cari ar putea fi gura pe plăcile comemorative.

Martur saș Stephan Ludwig Roth, împușcat în 1848, scria în 1842 în broșura sa «Der Sorachenkampf in Siebenbürgen» (Lupta de limbă în Ardeal): «Guvernul nostru să satisfacă foamea și setea acestui popor (românesc), ca să nu trebuiască poporul să se mângâie cu cele viitoare. Ii trebuie un nutremânt al dreptății și beutura întremătoare a tratamen-

tul Asociațiunii din Sibiu dl I. Georgescu cu dir. despărțământului dl Dr. P. Opris, ridică parastasul și preoțimea și publicul în procesiune merge la mormântul lui Avram Iancu unde se cântă «Cu sfinții odihnește...» și o ectenie, după «Tatăl nostru» publicul în frunte cu preoții și delegații se întorc în biserică.

Preotul I. Perianu, în absența părintelui protopop, ia cuvântul și într-o vorbire aleasă arată însemnătatea momentului, adăugând potrivit clipelor istorice fapte din viața eroului, iar la urmă aduce la cunoștință publică actul I. P. S. Sale mitropolitului nostru, care spune că deși dorința sufletească o avea să ia parte în persoană la acest act însemnat, dar motive de mare însemnătate îl fac să nu poată părăsi centrul mitropoliei, și în absența Sa trimite bine cuvântarea arhierescă asupra credincioșilor adunați la această festivitate.

Vorbește apoi delegatul Asociațiunii, dl I. Georgescu cu avânt tineresc. În vorbirea sa expune personalitatea eroului din timpul tineretelor, apoi în timpul faptelor istorice și epoca tragică a sfârșitului vieții sale. — Publicul, a ascultat cu atențiune desfășurarea evenimentelor și a rămas adânc impresionat.

Oratorul următor a fost dl Vasile Goldiș, care prin puterea cunoscută a cuvintelor sale a capturat și de astăzi sufletul publicului. Vorbitorul arată rolul gîntei latine în această grădină a Orientului; accentuează concepția libertății ca condiție de viață pentru individ și popor, în legătură cu lupta martirilor Horia, Cloșca și Crișan, ear la anul 1848 a viteazului Avram Iancu. Continuarea luptei pentru libertate din apropiatul trecut prin idealistii neamului, prin armele dreptății și moralei, bazate pe principiile creștinești, au avut ca rezultat unirea neamului românesc, înfăptuită în 1918. Ca român și ca membru al unui partid politic, a venit ca din prilejul împlinirii alor 50 de ani dela moartea eroului, să se închine în fața mormântului și să se inspire din oxigenul gorunului lui Horia pentru activitate în folosul consolidării României întregite, spre binele și fericirea tuturor claselor sociale, pentru binele și fericirea patriei prin armele culturii și moralei.

În strigăte de «Să trăiască» și-a încheiat oratorul vorbirea.

Au mai urmat recitări. Trei elevi ai liceului «Avram Iancu» din Brad au spus poezii bine și frumos predate.

În urmă s'a cântat din partea corpului învățătoresc «Colo'n munții Tebei», acompaniat de întreg publicul prezent.

Oaspeții s'au depărtat cu trenul special, care i-a așteptat la ora 1 p. m., adânc impresionați și în convingerea că și-au îndeplinit o sfântă datorie.

Amintirea lui Iancu s'a mai sărbătorit în Vidra de sus, locul său de naștere precum și în Abrud. Pr. Ion Andreiu.

Cărturarii Râșnovului

Câteva interesante note despre intelectualii comunei Râșnov, de lângă Brașov, publică în Neamul Românesc din 12 I. c. dl profesor C. Dinu dela liceul Mihai Viteazul din București. Dsa a fost în această vară cu 30 elevi ai liceului timp de o lună în Râșnov. A ținut mai multe interesante prelegeri, iar elevii au aranjat o frumoasă producțiune cu cântări și declamațiuni în sala cea mare dela hotelul comunal. Reținem partea privitoare la preoți din această comună fruntașă:

Dacă la câmp învățătorul răscolește sânul pământului, preotul rămas acasă nu stă fără lucru.

Toată vara am văzut pe unul din preoții Râșnovului căutând prietenii utile și agonisind mijloace să repare biserica veche, arsă de prăpădul băjeniei. O muncă zi de zi. O însuflețită stăruință tinerească în scopul propus, o trecere senină pe de asupra refuzurilor și indiferenței. Sigur, în asemenea condiții biserica Râșnovului se va reînălța.

Și celalt preot mai tânăr răscolește cu îndârjire și bunătațe sufletele tinerilor. În plină muncă a câmpului, făcâii, după o zi de trudă veniau la chemarea tânărului preot și împreună cu acesta se străduiau cu multă bunăvoință se învețe coruri, piese de teatru, etc. Am vizitat pe acest preot în timpul săptămânii. L-am găsit, în toiul căldurii, silabisând la pian cântecele pe care seara trebuia să le cânte cu fiicăii.

Pe timpul arzătoarelor călduri, în plină vacanță, cărturarii Râșnovului se ocupau cu găsirea mijloacelor indirecte prin care să întărească și să superiorizeze sufletele celor din comună, înlesnindu și astfel calea strictă a misiunii lor culturale și morale.

Aceasta este taina care face să crească încrederea oamenilor în cărturarii lor. Nu e deci mirare dacă vorba acestora are puterea de sentință executorie pentru locuitori. O femeie li se plânge că bărbatul îi vine beat mereu, că o bate, sperind copiii...

În gestul pe care cărturarii satului l-au făcut, am regăsit ceva din simplitatea înțeleaptă și hotărâtă a patriarhalei organizații primitive:

Într-o Duminecă, după biserică, primarul, om energic și temut, pentru sprijinul pe care-l dă tuturor instituțiilor și pentru interesul pe care-l poartă pentru orice nevoie obștească, a coborât, împreună cu directorul școlii și cu preotul cel mai tânăr, în subsolul casei năcăjitei femei și vreme de un ceas au judecat pe bărbatul, care la urmă printre lacrimi își mărturisea vina...

Dacă te dai în vorbă cu acești cărturari, găsești la ei o uimitor de amănunțită cunoștință a trecutului și o bogată informație despre particularitățile geografice ale ținutului.

Fiecare amănunt al trecutului și al pământului e ceva viu în sufletele acestor oameni, cari au în minte destulă lumină să poată cuprinde și fapta altuia, și fapta lui Dumnezeu.

Tribuna liberă

Câteva observări

Sub titlul «Preoțimea ardeleană și statutul unic al funcționarilor publici», Telegraful Român Nr. 66, publică păreriile Pr. I. Crăciun, cu raport la salariile preoților noștri, încadrați în sus numitul statut.

Nu aș reflecta nimic la zisele din acel articol, câtă vreme ele rămân păreri individuale; însă îndată ce aceste zise sânt puse în sarcina întregii preoțimi, îmi țin de datorie să fac unele observări.

Faimoasa lege de tristă memorie pentru preoțimea română din Ardeal și Ungaria, s'a prăbușit dimpreună cu urzitorii ei.

Nici un om drept și cinstit n'a regretat-o, preoțimea română a început a o da uitării, licărindu-i speranța unei recunoașteri mai drepte a muncii sale în noua situație.

Pr. I. Crăciun, cum văd, redesteaptă idei de ale *congruei*, făcând propuneri de *separări* între preoți, mai multe chiar decât propune sus numitul statut.

Sânt în vie memorie timpurile când muncitorul cinstit al altarului a fost nedreptățit de stăpânirile trecutului; — ear acum vine fratele nostru în Hristos și cere în aceste timpuri de schimbări sociale, ca — de dragul unui an sau doi de pregătire secundară mai mare, dar cu aceeaș școală de specialitate și cu aceeaș prestare de muncă și răspundere, — să li se dea unora privilegiul de a fi «aleși» cu salariu mai mare, față de cei mulți...

Guvernele, cari s'au peronat până acuma în România noastră, au înțeles că față de preoțimea mult asuprită, e de datorința lor să unească preoțimea prin o legătură de *egalitate* în remunerație pentru cei de aceeaș tagmă și muncă.

Echitabil și cinstit ar fi, ca atunci, când se va introduce pe cale parlamentară ca lege un proiect de salarizare a preoților, să se ia în considerare *munca* prestată, și după aceea să fie salarizată preoțimea întreagă, după dreptate, ca să nu avem comune bogate cu preoți foarte bine salariați, și comune sărace cu preoți slab retribuți, dela cari însă se cere să predice, să țină conferențe, școală cu aduți, cu analfabeți, și altă muncă culturală poate mai grea, decât în comunele binișor situate.

Salarizarea după munca prestată ar aduce și binefacerea aceea pentru preoțimea română, că nu s'ar vedea dureros desconsiderată, față de confesiunile minoritare care au cler mai cult ca al nostru. Dacă mi s'ar obiecționa, că prin salarizare uniformă nu ar ajunge elemente valoroase în clerul parohial, răspund că de aci în colo să se primească în cler, și la timpul său să se întregască clerul numai cu oameni având pregătirea necesară. Cu timpul va avea și biserica noastră cler parohial select; — dar, nu e cu dreptate a pretinde ca slujitorii vechi, cari și-au făcut datoria și o fac, să fie înlăturați prin deosebiri de salariu:

tului omenesc. Cu fapte bune legați-i strâns de țară și de voi: dați-le ca prin război să aibă ce pierde și prin invaziunile din afară să se teamă de dăune. Dați-le tot ceea-ce pretinde dreptatea și echitatea, ca să n'aibă ce să mai pretindă când se vor arăta străni.

«...Dela voi, nobili unguri, atârnă ca să îmbunați, să satisfaceți, să câștigați iubirea prin iubire, să zămșiți iubire de copil prin încredere... Domnii din dieta din Cluj pot ei să fi zămșit o limbă de cancelarie și pot ei să se bucure că și-au adus fătul pe lume — nu e nevoie să declari de limbă a țării o limbă — deoarece o limbă a țării avem deja... este cea românească».

Fostul președinte al partidului «48 ist» din Ungaria, *Ludovic Mocsary*, căzut în disgrația publică din cauza sentimentelor sale de echitate, profesate față de naționalități, rostea în 30 April 1879, în dieta din Budapesta, cuvinte ca acestea: «Aceasta este situația și noi trebuie să o acceptăm, de ne place, de nu ne place. Trebuie să acceptăm starea faptică: Ungaria este un stat poliglot... Din situația aceasta rezultă pentru politica noastră de naționalități două lucruri: mai întâi că, dacă vrem să trăim în pace, sântem constrânși să ocolim nu numai puterea, dar chiar și manifestarea unei astfel de intenții, ca și când am năzui să subminăm existența celorlalte naționalități; trebuie să le legăm strâns de patria

noastră, oferindu-le libertatea, bunăstarea, ca să nu le vină 'n minte, folosindu se de ele, să se apuce de o politică de aventurieri și să nu se îndrepte spre zei străini». Într-o scrisoare deschisă din 1890: «Vreau (să reprezint interesele țării în parlament) tremurând de grijă pentru viitorul neamului meu, condamnând curentul dominant în chestiunea naționalităților și zicând: să fim drepti și echitabili și nu numai din cauză că aceasta este o datorință de om, ci și fiindcă aceasta este singura politică corectă» (v. «Romänische Revue» din 1890).

Contele *Ștefan Széchenyi*, mort în casa de nebuni, de durere că neamul său a apucat o cale greșită, rostea în academia de științe, înfruntat de dânsul, cuvinte ca acestea (27 Nov. 1842):

«La astfel de ocazii (când e vorba de problema limbii și a naționalității) este smuls de curent chiar și cel mai clar văzător și cel mai just; cel mai drept este gata să uite sau uită într'adevăr cea dintâi regulă imutabilă a adevărului veșnic pe care n'ar trebui să îl scapi din vedere cu nici o ocazie: nu fă altuia nici odată ceea ce n'ai primit nici tu din partea lui!»

Baronul *Iosif Eötvös*, în 1865, în lucrarea sa «Chestiunea de naționalitate»: «Ori vrem, ori nu vrem, în orice direcție, vom progresa... neîntrerupt, până la egalitatea, care dela 1789 începe inspiră orice mișcare politică, pe care în

1848 am primit-o ca principiu fundamental a constituțiunii noastre și care precum a sista privilegiile unor clase, așa va sista și prerogativele unor naționalități și precum între indivizi așa și între naționalități în zilele noastre este singura măsură de aplicat pentru regularea stărilor lor mutuale».

«Să abdicăm la dorințe a căror realizare, judecând cu minte, o recunoaștem singuri de imposibil...».

«Pofta de expansiune a rasei maghiare, asuprirea e cu neputință — cu neputință pentru că proporția numerică ce există între naționalități n'o îngăduie».

Poetul și intelectualul de seamă *Ady Endre* scria într-o scrisoare deschisă, în Ianuarie 1914, înainte de declararea de război:

«Credemi o, îți iubesc, da, îți iubesc poporul minunat și plin de simțământ, îl iubesc așa ca pe al meu și să mai scriu încă ceva: pe Iancu, pe acest tribun strălucitor, plin de pasiune (foró), nobil, l-a adus la nebunie spre sfârșitul vieții sale cea înșelare grozavă (și nipoasă) a vieții sale...».

Nu sânt în toate declarațiile acestea cauzele principale ale conflictului provocat în decursul războiului mondial și nu merită pasagii ca acestea sau altele de acelaș calibru să fie încununate de noi?

(Urmează)

este vorba de o mulțime de oameni săraci, partea cea mai mare, cu familie numeroasă.

Lumea strigă după răsplătirea dreaptă a muncii individuale, și în țările cele mai multe se pune în aplicare această maximă, — n'ar fi prin urmare cu neputință să se aplice și față de clerul nostru.

Am expus aceste observări în dorința de-a auzi și alte păreri de-ale fraților interesați în cauză.

Pr. I. Stoicuță.

Știrile zilei

Congresul funcționarilor întruniți la București în 17 l. c. au hotărât proclamarea grevei față de guvernul actual, dar amână până 25 Octombrie a. c. traducerea în fapt a acestei grave măsuri pentru ca serbările încoronării Suveranilor, — ce dau speranță atât a unei schimbări în bine cu ocazia slăvirii principiului monarhic și dinastic menit să întărească și unitatea națională, la care or ce suflet românesc este dator să contribuie, — să urmeze neturburate, și pe de altă parte să dea puțință parlamentului, ce se anunță că se va convoca în Octombrie, să rezolve chestia funcționarilor și pensionarilor în toată complexitatea ei, conform principiilor din statut, urmărindu-se îmbogățirea de rășboi, făcându-se revizuirea averilor actualilor sau fostilor funcționari incorecți și abuzivi, și pe de altă parte funcționarii convenind ei înșiși ca prin organizațiile lor comemorative să se suprimă sinecurile și reducerea funcționarilor la strictul necesar, — congresul se proroagă pentru 1 Noembrie 1922.

Din București se anunță, că guvernul a hotărât ca dela 1 Octombrie să mărească salariile funcționarilor printr'un credit extraordinar de 600 milioane de lei.

Moartea lui Șt. C. Hepites. În vârstă de 71 ani a încetat din viață membrul Academiei Române, Ștefan C. Hepites, fost director al Institutului meteorologic central etc. A fost înmormântat în București în 19 Septembrie 1922.

Măceluri grozave au comis trupele kemaliste, la ocuparea Smirnei în carterul creștinilor. S'au refugiat pe țărmurile mării Egee 500 de mii de armeni și greci, cari stau fără hrană și adăpost, așteptând ajutoare dela guvernele europene.

Convocare la adunarea cercuală generală a despărțământului Hunedoara al Asociațiunii, ce se va ține la Duminecă în 24 Sept. n. 1922 la ora 2 p. m. în sala cea mare din Călan (Crișeni). Programă: Cuvânt de deschidere, de directorul desp. Raportul comitetului cercual pe 1921—22. Revizuirea socotelilor 1921—22. Statorirea bugetului pe 1922—23. Reconstituirea comitetului cercual pe 3 ani. Inscrierea de membri noi. Conferințele populare. Dr. V. Iancu: Din igienă. Teodor Popa: Despre eroi naționali. Avram Iancu. Închiderea adunării. — Va urma apoi: concert de cântece naționale, executate de corul Sindicatului național din Ghelar, și teatru și jocul călușerilor, executate de trupele din Batiz. La concert, teatru și joc taxa de intrare benevol. *Andrei Ludu*, dir. desp.

Numărul evreilor din lumea întreagă. La Berlin s'a tipărit nu demult o statistică, din care vedem, că numărul evreilor din întreaga lume e aproape 16 milioane de suflete. Cea mai mare parte revine Europei cu 11 jum. milioane, apoi vine America cu 3 jum. milioane, în fine celelalte continente. Din cele 11 jum. milioane ce cad asupra Europei, se împart: 4.100.000 în Polonia; 3.200.000 în Ucraina; 1.000.000 în România; 500.000 în Germania; 450.000 în Ungaria; 349.000 în Cehoslovacia; 275.000 în Anglia; 250.000 în Litvania; 200.000 în Rusia; 200.000 în Austria; 150.000 în Franța; 150.000 în Letonia; 120.000 în Grecia; 106.000 în Olanda; 100.000 în Jugoslavia și 75.000 în Turcia europeană. România e a treia țară în Europa în privința numărului evreilor. Palestina n'are mai mult decât vr'o 85.000 de evrei.

Raport. A apărut în Cluj: Raportul cu privire la lucrările din primul an de funcționare, 1921/22, al comisiei monumentelor istorice, secția din Transilvania și ținuturile marginase, întocmit și publicat de Alex. Lăpădatu, președintele comisiei.

Nr. 7251 Bis.

CONCURS

Pentru îndeplinirea unui post de profesor la seminarul arhidiecezan «Andreian» teologic din Sibiu, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în ziarul «Telegraful Român».

Cererile de concurs sânt a se înainta la Consistorul arhidiecezan însoțite de următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de maturitate din școlile secundare.
3. Absolutor teologic.
4. Absolutor dela universitate, sau dela academia teologică.
5. Diplomă de profesor.
6. Alte eventual documente recomandatoare.

Retribuțiunile sânt cele normate pentru profesorii seminariali.

Sibiu, din ședința plenară a Consistorului arhidiecezan, ținută la 5 Septembrie 1922.

Consistorul arhidiecezan.

(171) 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. II-a Meșteacăn, în protopresbiteratul Zarand, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Concurenții sânt poțiti a-și înainta cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu prot. în termenul deschis și pe lângă observarea dispozițiilor reglementare a se prezenta în comună spre a face cunoștința pogorului.

Mesteacăn, la 24 Septembrie 1922.

Oficiul protopresbiteral în înțelegere cu comitetul parohial.

Brad, la 25 August 1922.

P. PISO
protopresbiter

Nr. 267/922

(186) 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II-a Balomir, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sânt cele statorite în coala B. pentru întregirea salariului dela stat.

Doritorii de a reflecta la acest post au a-și așterne subscrierului în termenul sus indicat suplicile instruite, conform normelor în vigoare, și a se prezenta la biserică în vre-o zi de Duminecă sau sârbătoare ca să fie cunoscuți din partea poporului.

Cei cu cunoștință de contabilitate vor fi preferați.

Oficiul protopresbiteral rom. ort. în înțelegere cu comitetul parohial.

Orăștie, 22 Aug. 1922.

VASILE DOMȘA
protopop.

(171) 2—3

Concurs

În conformitate cu decizia comitetului parohial din 22 August a. c. prin aceasta se deschide concurs pentru ocuparea postului de învățător la școala conf. gr.-or. rom. din Booz, tract. Iia.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt 300 lei dela biserică, lemne, cuartir, iar restul dela stat. Reflectanții să-și înainteze cererile oficiului protopresbiteral al Iiei.

Booz, la 30 August 1922 v.

Lazar Ursa
notar al com. par.

Ioaniche Oprean
paroh

Nr. 432/922

(158) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a doua din Drăguș, protopresbiteratul Avrighului se publică concurs nou cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh, să-și substearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral în Avrigh, județul Sibiu, până la termenul susindicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică, spre a cânta, cuvânta eventual celebra și a face cunoștință cu poporul și poziția locului.

Avrigh, 9 August 1922.

Oficiul protopresbiteral ort. român al Avrighului, în înțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cădea
protopop.

Nr. 265/1922

(163) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiilor vacante de cl. III din protopopiatul ortodox român al Hunedoarei:

1. Baia Craiului, cu filiile Toplița, Cernișoara-Florese și Valar Buzdular;
2. Corbâl, cu filiile Arămieș și Ulmi;
3. Cincș, cu filia Cerna;
4. Hașdau, cu filiile Dobâca și Goleș;
5. Josani, cu filia Peștișul mic și
6. Sâncraiu, — publică concurs în «Telegraful Român», cu termen de 30 zile dela întâia publicare.

Venitele parohiale sânt cele statorite în coala B. despre întregirea dotațiunii dela stat, plus leafa dela stat, conform calificațiunii și anilor de serviciu ai respectivului paroh.

Concurenții sânt poțiti a-și înainta cererile concursuale provăzute cu toate documentele de lipsă, subsemnatului oficiu protopopesc în termenul indicat și în vre-o sârbătoare a se prezenta în respectivele localități ca concurenți.

În înțelegere cu comitetele parohiale.

Hunedoara, 11/24 Iulie 1922.

Andrei Fădu
protopop

Au sosit la Librăria Arhidiecezană

Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Noutăți literare: povestiri, călătorii, cărți pentru copii medicale, pedagogice, economice, povești; diverse biblioteci ca: Biblioteca pentru toți, Minervei, Căminul, Semănătorul, Scriitorii români, Steaua, Flacăra, Clipe de uitare, Scriitorii celebri, Foi volante, Pagini alese din scriitorii români. Biblioteca Universală

Caete de note în en gros

cu prețurile cele mai moderate

(169)

se capătă la

2—2

Oct. L. Vestemean,
Sibiu, strada Țiglariei Nr. 18. Sibiu

La Librăria Arhidiecezană,
Sibiu, strada Măcelarilor 45, se găsesc de vânzare cele mai bune:

Cărți de bucate

sub titlul **Poftă Bună**, de Zotti Hodoș. Au apărut: Partea I à 6 Lei, Partea III à 10 Lei, Partea IV à 10 Lei. Plus porto postal, à Lei 2-50.